

EUCHARYSTYCZNY WYMIAR DUCHOWOŚCI ŚW. TERESY Z LOS ANDES W ŚWIETLE *ECCLESIA DE EUCHARISTIA* JANA PAWŁA II

Ks. Jacek Hadryś

Juanita Fernández Solar, czyli Teresa od Jezusa, znana jako Teresa z Los Andes, a beatyfikowana oraz kanonizowana przez Jana Pawła II, żyła niespełna dwadzieścia lat (1900–1920)¹. Jako nastolatka osiągnęła szczyty życia mistycznego (w Karmelu przeżyła jedynie jedenaście ostatnich miesięcy życia)². Głębia życia duchowego Juanity daje się szczególnie zauważyć w jej doświadczeniach związanych z Eucharystią i modlitwą. Celem niniejszego opracowania jest ukazanie eucharystycznego wymiaru życia duchowego Juanity poprzez pryzmat nauczania Jana Pawła II, zawartego w jego encyklice *Ecclesia de Eucharistia*³. Do tekstów źródłowych, obok papieskiej encykliki, należy zaliczyć także *Dziennik*⁴ Świętej oraz jej *Listy*⁵. Całość opracowania

¹ Zob. M. Purroy, *Asi era Teresa de los Andes*, Burgos 1994.

² *Geboren am 13. Juli 1900, trat sie am 7. Mai 1919 in den Karmel ein und wurde am 14. Oktober des gleichen Jahres eingekleidet. Am 12. April 1920 starb sie. Ihre Ordensprofess hatte sie am vorbergehenden 6. April in articulo mortis abgelegt. Sie wurde 19 Jahre und neun Monate alt. Nur elf Monate verbrachte sie im Karmel.* A. Sagardoy, *Teresa de Los Andes. Eine Heilige aus Lateinamerika*, Verlag Christliche Innerlichkeit, Wien 1993, s. 26 n.

³ Jan Paweł II, *Ecclesia de Eucharistia*, encyklika, Kraków 2003, dalej skrót: EdE.

⁴ Zob. Teresa z los Andes św., *Dziennik*, Kraków 2000, dalej skrót: D.

⁵ Zob. Teresa de Los Andes Juanita Fernandes Solar, *Diario y cartas. 2a edicion*, MM. Carmelitas. Los Andes. Chile. 1983, dalej skrót: L, tłumaczenie listów na język polski dr A. M. Lasek. Podczas opracowywania tego artykułu korzystano także z opatrzonych komentarzami tłumaczeń listów św. Teresy z Los Andes w języku francuskim: Teresa de Los Andes, *Correspondance*, translation by M.-A. Haussièttre, collection Epiphanie – Carmel, Editions du Cerf, Paris, 1995 oraz angielskim: *Letters of Saint Teresa of Jesus of the Andes*, translated by Michael D.

została podzielona na trzy części, odwołujące się w swojej treści do poszczególnych wątków encykliki. I tak, w pierwszej kolejności została ukazana tajemnica komunii Teresy z Chrystusem, następnie jej partycypacja w ofierze Chrystusa, a w końcu powiązania z Maryją jako Niewiastą Eucharystii. Wybrano powyższe aspekty eucharystycznej duchowości Świętej, gdyż są one najbardziej widoczne w jej życiu duchowym. W podsumowaniu wspomniano także inne elementy duchowości eucharystycznej wskazane przez Jana Pawła II, obecne w życiu Teresy jedynie w marginalnym stopniu.

TAJEMNICA KOMUNII Z CHRYSYSEM

Jan Paweł II napisał, iż *Eucharystia objawia się (...) jako zwieńczenie wszystkich sakramentów, dzięki którym osiągamy doskonałą komunię z Bogiem Ojcem przez utożsamienie się z Jednorodzonym Synem, dzięki działaniu Ducha Świętego. (...) Tu otrzymujemy Boga i Bóg wchodzi w doskonałe zjednoczenie z nami. Właśnie dlatego warto pielęgnować w duszy stałe pragnienie Sakramentu Eucharystii*⁶. Nie ulega wątpliwości, iż poprzez Eucharystię Bóg wszedł w doskonałe zjednoczenie z Juanitą, aczkolwiek dokonało się ono nie tylko w sposób typowy dla tegoż sakramentu, lecz również poprzez wyjątkową łaskę mistycznego dialogu z Chrystusem i Jego Matką, łaskę udzieloną bezpośrednio po pierwszym przyjęciu Ciała Chrystusa w Komunii św. Osiągnięciu komunii z Bogiem sprzyjała z pewnością tęsknota Juanity za eucharystycznym zjednoczeniem z Chrystusem, która towarzyszyła jej przez lata poprzedzające uroczystość pierwszokomunijną⁷. Otóż przyszła Święta

Griffin, ocd, Teresian Charism Press, Holy Hill, 1525 Carmel Road, Hubertus, WI 53033 (USA), 1994. Fragmenty listów Teresy z Los Andes dostępne są także po niemiecku w książce: A. Sagardoy, *Teresa de Los Andes. Eine Heilige aus Lateinamerika*, Verlag Christliche Innerlichkeit, Wien 1993. Po polsku dostępne są jeszcze: Teresa od Jezusa z Los Andes św., *Mysli i słowa*, E. Bielecki (opr.), Kraków 2005 oraz fragmenty zawarte w M. Zawada, *Antologia karmelitańska*, Kraków 2005.

⁶ EdE 34.

⁷ Por. *Such were her desires each day to receive Communion that she asked her parents' permission to make her First Holy Communion. They delayed her request because the Decree of St. Pius X had not yet been promulgated, and she had not attained the customary age to make Communion. Her parents acceded to her entreaties when she was nine years old so she might receive the sacrament in 1910. With their permission, Juana began to prepare herself and often wept because of her desire to receive the Lord, thinking the time was passing interminably slow.* W Liście okólnym napisanym po śmierci Świętej przez Matkę Angelikę od Najświętszego Sakramentu, podaję za *Testimonies*

przystąpiła do Pierwszej Komunii św. mając dziesięć lat, jednakże wielką tęsknotę za eucharystycznym spotkaniem z Chrystusem odczuwała już od szóstego roku życia: *Podczas Mszy św. w czasie Komunii św. zapłonęłam pragnieniami przyjęcia Pana. Prosiłam o tę łaskę moją mamę, lecz dzięki Bogu nie uznała mnie gotową do tego wzniosłego aktu*⁸. Do pierwszokomunijnej uroczystości przygotowywała się niezwykle starannie: Moja mama i ciocia Juanita brały nas na Mszę św. i zawsze wszystko nam wyjaśniały⁹. Samo bezpośrednie przygotowanie do Pierwszej Komunii św. trwało rok¹⁰, a Juanita płakała z pragnienia przyjęcia Pana Jezusa¹¹. Usilnie starała się wyzbyć wszelkich wad¹², a niezwykle owoce tegoż wysiłku przypisywała Matce Najświętszej: *W tym okresie Najśw. Panna pomagała mi oczyścić serce z wszelkiej niedoskonałości*¹³. Podczas ostatnich przygotowań do uroczystości Pierwszej Komunii św. Juanitę nie interesowały sprawy zewnętrzne, ale jedynie samo spotkanie z Jezusem: *nie myślałam o niczym. Byłam kompletnie obojętna na wszystko, z wyjątkiem mojej duszy dla Boga*¹⁴. Owo pragnienie jednoczenia się z Chrystusem w Eucharystii towarzyszyło Juanicie przez całe życie. Wielokrotnie o nim wspominała: *Nie mam pociechy ani w modlitwie, ani w Komunii św.,*

to Blessed Teresa of the Andes, compiled by Michael D. Griffin, Teresian Charism Press, Holy Hill, 1525 Carmel Road, Hubertus, WI 53033 (USA), 1991 s. 27.

⁸ D 3. *Codziennie prosiłam mamę o pozwolenie, aby przystąpić do Pierwszej Komunii św. Ostatecznie w 1910 r. zostało mi to łaskawie darowane i rozpoczęłam przygotowania.* D 5.

⁹ D 3. *Pamiętam moją mamę i ciocię Juanitę, sadzające mnie przy stole i pytające o Eucharystię. Odpowiadałam na ich pytania, ale ponieważ one wiedziały, iż byłam bardzo mała, nie pozwoliły mi przyjąć Komunii.* Tamże.

¹⁰ *Su mamá le había concedido el permiso para hacer la Primera Comunión y para ello se preparó con gran dedicación durante un año. (...) Bajo la guía de la Madre Julia Ríos y de la Madre Ramona Gumucio fue instruida en el colegio. Por otro lado, el Padre Colom y el Padre Falgueras se encargaban – a pedido de Doña Lucía – de enseñarle en la Iglesia de San Ignacio.* Podaję za Ana María Risopatrón, *Teresa de los Andes, Teresa de Chile*, Santiago de Chile: Paula Ed., 1988, s. 30.

¹¹ D 5.

¹² Por. Preparándose para su Primera Comunión se esfuerza por cambiar su carácter y lo logra: obedecer, no pelear, reprimir palabras iracundas. C. Rosenfeld, *El alma y el poder de la palabra: Edith Stein y el diario de Santa Teresa de los Andes*, “Revista chilena de humanidades” – Santiago de Chile, 15 (1994), s. 108.

¹³ D 5. *W miesiącu Najświętszego Serca zmieniłam charakter kompletnie. Doprowadziłam to do takich rozmiarów, że mama była szczęśliwa widząc mnie tak dobrze przygotowującą się do Pierwszej Komunii.* D 5.

¹⁴ D 6.

a mimo to odczuwam w duszy szalone pragnienie, aby z Nim się zjednoczyć¹⁵. Ujawniało się zwłaszcza w takich sytuacjach, kiedy przy niej mówiono o Eucharystii¹⁶ albo wtenczas, gdy była pozbawiona możliwości przystąpienia do Komunii św.: *Tego ranka nie mogłam pójść do Komunii św. z powodu choroby. O, jakże łaknę Jezusa*¹⁷. Refleksje Świętej pokazują nie tylko jej pragnienie Eucharystii, ale również przeżywanie przez nią przystępowania do Komunii św. jako jednoczenia się z Chrystusem, a jednocześnie posiadanie przez nią świadomości innych możliwości tegoż jednoczenia się: *Nie przyjmuję Komunii św., lecz jestem na krzyżu razem z moim małym Jezusem. Żyję więc w ciągłej komunii*¹⁸. Kiedy Juanita nie mogła sakramentalnie przyjąć Chrystusa w Komunii św., podejmowała praktykę komunii duchowej: *Odczułam silne przynaglenie, aby się modlić. Zaczęłam od komunii duchowej, i w czasie dziękczynienia moja dusza została opanowana przez miłość*¹⁹. Niezwykle ważnym doświadczeniem na drodze duchowej Świętej było też niewątpliwie cierpienie i poczucie osamotnienia, którego doświadczyła podczas swej choroby. Wtedy właśnie poznając opuszczenie Jezusa w tabernakulum, zrozumiała, iż Jej powołaniem jest dotrzymywanie Mu towarzystwa²⁰. Niewątpliwie od tej chwili jej relacja z Jezusem wzbogaciła się o nowy wymiar²¹. Wiele czasu

¹⁵ D 46.

¹⁶ *Zdarza się, że kiedy mówi się o Eucharystii, czuję w sobie coś tak dziwnego, że nie jestem zdolna myśleć ani robić czegokolwiek. To tak, jakbym była sparalizowana i sądzę, że gdyby w tym momencie naszły mnie porywy miłości, to nie byłabym zdolna im się oprzeć.* D 42.

¹⁷ D 35. *Dzisiaj miałam szczęście przystąpić do Komunii św. Czułam się z Nim tak zjednoczona, tak Go kocham, że wydaje się, iż jestem w niebie i trwam w tym zjednoczeniu przez cały dzień. Mój Jezus, nigdy nie odtaczaj się ode mnie!* D14. *Jestem w łóżku z powodu przeziębienia. (...) Tego ranka łaknęłam Jezusa, gdyż nie mogłam pójść do Komunii św.* D 28.

¹⁸ D 36. *Dzisiaj pierwszy piątek. Nie przyjęłam Komunii św., gdyż nie byłam w stanie wstać. Boli mnie to, lecz przecież mam Go w sercu i jestem z Nim.* D 41.

¹⁹ D 49. Por. D 32.

²⁰ *Kiedy miałam 14 lat i kiedy leżałam chora w łóżku Nasz Pan mówił do mnie i dał mi zrozumieć swoje opuszczenie i samotność w tabernakulum. Powiedział mi, bym Mu dotrzymywała towarzystwa. Wtedy dał mi powołanie, bo mi powiedział, że chciałby by moje serce było tylko dla Niego, i bym była karmelitanką. Od tego momentu spędzałam cały dzień na zażyłej rozmowie z Naszym Panem i czułam się szczęśliwa, kiedy byłam sama.* List 87: Al P. Antonio Maria Falgueras S.J., w: L, s. 264.

²¹ *La maladie, certains séjours à la campagne la priveront de la communion sacramentelle. Tandis que s'avive sa faim eucharistique, d'autres harmoniques apparaissent alors qui*

poświęcała Święta na trwanie przed Chrystusem Eucharystycznym: *Pragnę nie umierać aż do końca świata, aby zawsze żyć u stóp Tabernakulum, pocieszając Pana w Jego agonii*²². Pragnęła pocieszać Chrystusa i nieść Jemu zadośćuczynienie za ludzką niewdzięczność: *W najciemniejszym zakątku kościoła adorowałam i pocieszałam Miłość za tych, którzy Ją obrażają i zapominają o Niej*²³. Wielokrotnie czuła się szczęśliwą będąc przed Chrystusem obecnym w Najświętszym Sakramencie: *Spędziłam czas u Jego stóp. Wiele razy czułam, że omdlewał z miłości*²⁴. Jednakże bywało i tak, że trwała przed Nim z miłości pozbawiona wszelkich pociech²⁵. Z mistycznych doświadczeń wiedziała, iż Chrystus oczekuje od niej ofiarowania się w intencji zadośćuczynienia: *Pan prosił mnie, abym oddała się jako ofiara na wynagrodzenie za opuszczenie i niewdzięczność, jakie On cierpi w tabernakulum*²⁶. Potrafiła również adorować Chrystusa w swojej duszy na Jego wyraźne życzenie: *Nie byłam w stanie się skupić, lecz Pan, z głębi mojej duszy powiedział mi, iż mam Go adorować, trwałam więc bardzo skupiona*²⁷. W liście do koleżanki, która radziła się jej w sprawach powołania, wyznała: *Żyjmy kompletnie zanurzone w Bogu. Powiem Ci, co ja robię: uważam moją duszę za niebo, gdzie przebywa Najświętsza Trójca (...). Tam żyję, kontemplując i adorując to Najdoskonalwsze Istnienie. (...) Choć jesteśmy zajęci zewnątrz, zachowujemy wewnętrzne milczenie, to znaczy, nie dopuszczamy żadnej obcej myśli do tej adoracji*²⁸.

Jak już wspomniano, Juanita podczas Pierwszej Komunii św. otrzymała szczególną łaskę wewnętrznego dialogu z Chrystusem i Matką Najświętszą. Jej doświadczenie było tak silne, że później w swoim *Dzienniku* zapisała: *od tego dnia ziemia przestała być dla mnie atrakcyjna. Chciałam umrzeć i błagałam*

lui révéleront sa vocation personnelle. L'événement décisif se situe ici en 1914. Conduite aux portes de la mort par l'appendicite, souffrant de la solitude, il lui est donné d'entrer dans une nouvelle intimité avec son Seigneur. Frère Philippe de Jésus-Marie, Thérèse des Andes et l'eucharistie, Revue Carmel n°98 (décembre 2001), s. 98.

²² D 55. *Co za radość odczuwam żyjąc znów w domu Jezusa. Mam Go tak blisko. W każdej chwili mój duch ulatuje do stóp Tabernakulum.* D 34.

²³ List 96: A su hermano Luis, w: L., s. 282.

²⁴ D 50. *Spędzam niebiańskie dni. Podczas każdego spaceru szłam rozmawiać z Nim w kapliczce, z Nim zjednoczona. Rozmawialiśmy tak długo...* D 43.

²⁵ Por. D 46.

²⁶ D 46. *Owo zadośćuczynienie zostało przez Chrystusa sprecyzowane: Powiedział, że sprawi, abym cierpiała pogardę, niewdzięczność, upokorzenie i oschłość.* Tamże.

²⁷ D 52.

²⁸ List 101: A Elisa Valdés Ossa, w: L, s. 288. *Spędzam moje życie kontemplując tę Dobroć niepojętą (...). Moje serce nie może nic powiedzieć. Adoruję Go...* List 121: A Inés Salas Pereira, w: L, s. 330.

Jezusa, aby On zechciał mnie zabrać (...)»²⁹. Juanita uznała uroczystość Pierwszej Komunii św. za moment przełomowy w swoim życiu³⁰. Stwierdziła, iż życie jej dzieli się na dwa okresy, w których Jezus napelniał [ją] łaskami tak samo. Pierwszy, to okres mniej więcej od czasu przyjścia do używania rozumu do Pierwszej Komunii, a drugi trwa od Pierwszej Komunii (...) aż moja dusza wejdzie do portu w Karmelu³¹. Owo silne doświadczenie oznaczało początek jej mistycznej, niezwykle głębokiej komunii ze Zbawicielem: niemożliwością jest opisać to, co zaszło pomiędzy moją duszą a Jezusem. Prosiłam Go tysiąc razy, żeby zechciał mnie wziąć i poczułam po raz pierwszy Jego kochający głos³². Kiedy po latach pisała swój *Dziennik*³³, wówczas na samym wstępie zagna-

²⁹ D 6.

³⁰ Zmiana jako zaszła w Juanicie była widoczna również dla jej bliskich. Potwierdzają to świadectwa złożone podczas jej procesu kanonizacyjnego. Por. *After her First Holy Communion, the progress she made in moving towards God and way she overcame her faults was clearly noticed. From that time on, her great concern was to make progress in perfection.* Podaję za *Testimonies to Blessed Teresa of the Andes*, dz. cyt., s. 180. Innym bardzo znaczącym wydarzeniem jej dzieciństwa była choroba (zapalenie wyrostka robaczkowego), na którą zapadła ona w 1914 r. Zob. D. 8, List 73: A su Padre, w: L, s. 237: *kiedy miałam zapalenie wyrostka i widziałam, że jestem bardzo chora, wtedy rozmyślałam, czym jest życie i jednego dnia znalazłam się sama w moim pokoju, kiedy nudziłam się przebywając w łóżku, usłyszałam głos Świętego Serca, które mnie prosiło, bym cała należała do Niego.* Por. także: *Deux événements de sa vie, cependant, semblent avoir eu un rôle particulièrement important, sinon décisif: sa première communion et une maladie en 1914. Sa première communion, tout d'abord, qui eut lieu le 11 septembre 1910, fut pour elle une expérience spirituelle marquante pour la vie.* Podaję za: Alain-Marie de Lassus, «Dieu est joie infinie» *Joie de Dieu et joie du chrétien chez Sainte Thérèse des Andes, Carmel* 119 (mars 2006), s. 36.

³¹ D 1.

³² D 6. Obok głosu Chrystusa poczuła obecność Maryi, co zaowocowało szczególną czcią dla Matki Bożej. *Moim zaś szczególnym przedmiotem czci była Najśw. Panna. Mówiłam Jej wszystko.* Tamże.

³³ C. Rosenfeld w artykule: *El alma y el poder de la palabra: Edith Stein y el diario de Santa Teresa de los Andes*, *Revista chilena de humanidades*. – Santiago de Chile, 15 (1994), s. 103nn. bardzo słusznie zwraca uwagę na niezwykle formę literacką *Dziennika*, który rozpoczyna się krótką autobiografią, a ponadto na podobieństwo listu jest dedykowany konkretnej osobie – matce Izquierdo, która to adresatka nie pojawia się już w dalszej części tekstu. Wszystko to sprawia, iż w *Dzienniku* wyraźnie zaznacza się wielogatunkowość. Por. *En primer término debo hacer notar que un diario suele no tener destinatario en el sentido en que lo tiene una carta, pero que éste lo tuve real y concretamente en la persona de una religiosa a quien Teresa de los*

czyła, że jest to historia pewnej nędznej duszy, którą bez żadnej zastugi z jej strony, Jezus Chrystus miłował w szczególny sposób i obficie napętniał swoimi łaskami i dobrami³⁴. Powyższe stwierdzenie wskazuje na jej pełną świadomość wyjątkowości łaski intymnego dialogu. Trzeba jednak dodać, iż Święta jako dziecko była przekonana, że wszyscy po przyjęciu Komunii mogą rozmawiać z Jezusem³⁵. Ów dialog był nieprzerwany: *Zawsze czuję ten drogi głos, który jest głosem mojego Umiłowanego, głos Jezusa w głębi mojej duszy*³⁶. Jedynie podczas spotykających ją duchowych doświadczeń, głos ów zamierał: *Nie słyszę Jego głosu. Nicość. Ciemność. Nie jestem zdolna rozmyślać ani coś robić*³⁷. Jej rozmowy z umiłowanym Chrystusem były niezwykle naturalne, spontaniczne oraz bardzo proste³⁸. Potwierdzały wielką zażyłość z Jezusem, który, jak sama napisała, uczynił ją *szaloną z miłości*³⁹. Prowadzony dialog dokonywał się na niezwykle głębokim poziomie: *Słyszę głos mojego Jezusa, który mówi do mnie: „Pójdziemy na samotność” (...) Odchodzę z Nim w wewnętrzną głębię mojej duszy i tak jak w Nazarecie będę mieszkała w Jego towarzystwie*⁴⁰. Charakteryzował się także dużą dozą poufałości: *Dzisiaj rano Jezus mówił do mnie przez długi czas. Oparł mnie na swoim sercu i powiedział, że mnie kocha. Głos Jego był tak słodki! Tak Go kocham. Cała jestem Jego*⁴¹. Język dialogu był niejednokrotnie intymny i porównywalny do języka osób zakochanych: *Spędziłam godzinę zamknięta w mojej celce mówiąc Mu tysiąc głupstw, bo jestem szalona, bardzo szalona*⁴². Natężenie takich mistycznych spotkań z Chrystu-

Andes quiso mucho. (...) En segundo lugar, este diario comienza con una autobiografía bastante extensa, por lo cual pertenece realmente a dos géneros. Tamze, 103n.

³⁴ Tamże.

³⁵ *Odkąd przystąpiłam do pierwszej Komunii, Nasz Pan przemawiał do mnie po przyjęciu Komunii. Mówił mi o rzeczach, których nigdy nie podejrzewałam, a nawet, kiedy pytałam, mówił mi rzeczy, które miały się zdarzyć i zdarzały się. Ja jednak myślałam, iż że to samo zdarza się wszystkim osobom, które przystępują do Komunii. Jednego razu powiedziałam mojej mamie, nie pamiętam już, o jakiej rzeczy, którą powiedział mi Nasz Pan. Wtedy mi powiedziała, bym to powiedziała Ojcu Colom, ale się wstydziałam. List 87: Al P. Antonio Maria Falgueras S.J., w: L, s. 263n.*

³⁶ D 10.

³⁷ D 46.

³⁸ *Ową naturalność i oczywistość w relacji z Jezusem potwierdzały zapisy Juanity prowadzone często w formie zaimkowej, np. Prosiłam Go, aby dał mi swój krzyż. D 33. Ukazał mi. D 47.*

³⁹ List 107: A su hermano Luís, w: L, s. 300.

⁴⁰ D 29.

⁴¹ D 23.

⁴² List 104: A su madre, w: L, s. 295.

sem było różne, aczkolwiek towarzyszyło Teresie przez całe życie⁴³. Miłosny dialog przyszłej Świętej z Chrystusem dokonywał się nie tylko przy pomocy słów, ale wielokrotnie również w sposób wewnętrzny, bezpośredni, bez pośrednictwa słów⁴⁴. Posiadał charakter mistyczny: *Na modlitwie dzieje się coś, czego nigdy nie przeżywałam: jestem całkowicie przeniknięta Bogiem. Nie mogę rozmyślać, jakbym zasypiała w Bogu. Czuję wtedy Jego wielkość i tak ogromne szczęście, że należę do Boga. Czuję się całkowicie przeniknięta Jego Boskością*⁴⁵. Ujawniał jej niezwykłą, mistyczną komunię z Chrystusem. Niejednokrotnie łączył się z przyjmowaniem Komunii św.: *Każdego dnia Jezus karmi mnie swoim godnym uwielbienia Ciałem, a równocześnie z tym delikatnym pokarmem słyszę słodki i łagodny głos, podobny do harmonijnego echa aniołów w niebie. Jest to głos, który mnie prowadzi. (...) Zawsze czuję ten drogi głos, który jest głosem mojego Umiłowanego, głos Jezusa w głębi mojej duszy*⁴⁶.

Ogólnie można stwierdzić, że w Eucharystii Chrystus jednoczył się z Juanitą, dając jej siebie jako pokarm⁴⁷, a jednocześnie wchodząc z nią w osobisty dialog. Owa komunia dokonywała się, jak wykazano, na drodze sakramentalnej i mistycznej zarazem⁴⁸, stanowiąc niejako przedsmak nieba⁴⁹.

⁴³ *Nasz Pan mówi do mnie, ale dużo mniej.* List 87: Al P. Antonio Maria Falgueras S.J., w: L, s. 265. Por. *Wprowadzenie ogólne*, w: D, s. 31.

⁴⁴ *Wtedy mi powiedział, bym nie była przywiązana do niczego. Ale to wszystko stało się bez słów, ponieważ dał mi to zrozumieć wewnątrz.* List 66: Al. P. Julián Cea, C.M.F., w: L, s. 225.

⁴⁵ D 56.

⁴⁶ D 10.

⁴⁷ *Ofiara eucharystyczna sama z siebie jest skierowana ku wewnętrznemu zjednoczeniu nas, wierzących, z Chrystusem przez Komunię (...). Sam Jezus zapewnia, że owo zjednoczenie (...) naprawdę się realizuje. Eucharystia to prawdziwa uczta, na której Jezus ofiaruje siebie jako pokarm.* EdE 16. Por. J. Gogola, *Teologia komunii z Bogiem*, Kraków 2003, s. 347-349.

⁴⁸ Nadzwyczajną zażyłość Juanity z Bogiem, jej szczególne skupienie i rozmodlenie po przyjęciu Komunii św. potwierdzają także wypowiedzi jej koleżanek, por. Świadeństwo Marii Josefiny Salas Pereira: *Cuando comulgaba, hacía larga acción de gracias y quedaba como inmóvil, había que tocarla para que se retirara de la capilla. Para mí no hay duda que tenía comunicaciones internas con Dios, pues cuando se refería a algunas cosas espirituales me decía: "El Señor me lo dijo en la oración"*. Podaję za: Ana María Risopatrón, *Teresa de los Andes, Teresa de Chile*, dz. cyt., s. 80n.

⁴⁹ *Kto się karmi Chrystusem w Eucharystii, nie potrzebuje wyczekiwać zaświatów, żeby otrzymać życie wieczne: posiada je już na ziemi, jako przedsmak przyszłej pełni, która obejmie człowieka do końca.* EdE 18. Por. Jan Paweł II, *Mane nobiscum, Domine*, list apostolski, Poznań 2004, 19. *Katechizm*, dz. cyt., 1391.

Świętej nieustannie towarzyszyło ogromne pragnienie Eucharystii i jedności z Chrystusem, co wyrażało się między innymi w praktyce komunii duchowej, tak zalecanej przez Jana Pawła II⁵⁰. Ważną rolę w pogłębianiu komunii z Bogiem spełniały jej liczne osobiste, modlitewne spotkania z Chrystusem Eucharystycznym⁵¹. Komunia Juanity z Chrystusem nie ograniczała się jedynie do bycia w zażyłej relacji przyjaźni, ale owocowała w życiu całkowitym, miłosnym oddaniem, potwierdzonym cierpieniem dla umiłowanego nade wszystko Jezusa, stanowiącym udział w Jego ofierze.

PARTYCYPACJA W OFIERZE CHRYSSTUSA

Msza św. uobecnia ofiarę Krzyża⁵². Jan Paweł II w swojej encyklice podkreślił, że: przekazując Kościołowi swoją ofiarę, Chrystus pragnął również przyjąć za swoją duchową ofiarę Kościoła, który jest wezwany, aby składając ofiarę Chrystusa ofiarowywał także samego siebie⁵³. Papież przypomniał nauczanie Soboru Watykańskiego II dotyczące wszystkich wiernych, którzy, kiedy uczestniczą w Ofierze eucharystycznej, składają Bogu Boską Żertwę ofiarną, a wraz z Nią samych siebie⁵⁴. Życie Juanity przebiegało w stałym, wewnętrznym nastawieniu składania siebie Bogu w ofierze⁵⁵. Już na począt-

⁵⁰ *Warto pielęgnować w duszy stałe pragnienie Eucharystii. Tak narodziła się praktyka „komunii duchowej”, szczęśliwie zakorzeniona od wieków w Kościele i zalecana przez świętych mistrzów życia duchowego.* EdE34.

⁵¹ *Kult, jakim otaczana jest Eucharystia poza Mszą św., ma nieocenioną wartość w życiu Kościoła. (...) Obecność Chrystusa pod świętymi postaciami (...) wywodzi się ze sprawowania Ofiary i służy Komunii sakramentalnej i duchowej.* EdE 25. Por. Benedykt XVI, *Sacramentum caritatis, adhortacja*, 66-68, Tarnów 2007, dalej skrót: SC.

⁵² Por. EdE 12.

⁵³ EdE 13.

⁵⁴ EdE 13. Zob. Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”*, 11, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Poznań 2002, s. 115.

⁵⁵ Por. *Juanita (...) loved the Crucified One with extraordinary love. (...) Urged on by this love and by anxiety of reproducing in herself Christ's sentiments, this generous soul not only bore her own sufferings with great strength, but often and with great ardor asked that Jesus share with her His sufferings and choose her as cooperator in his sufferings for glory of the Father and the good of mankind. In this world she lived her twofold goal – Christological and Ecclesial.* S. Egidi, *Saint Teresa of Los Andes*, Rome, Italy 1993, przedrukowane w: *A New Hymn to God*, compiled by Michael D. Griffin, Teresian Charism Press, Holy Hill, 1525 Carmel Road, Hubertus, WI 53033 (USA), 1993. s. 67n.

ku swojego *Dziennika* napisała: *Historia mojej duszy streszcza się w dwóch słowach: „Cierpieć i kochać”. Jest w tym całe moje życie od czasu, gdy stałam się świadoma wszystkiego, można powiedzieć, że od 6 roku życia lub wcześniej. (...) Droga, którą ukazywał mi od dzieciństwa, była tą, którą On sam przeszedł i ukochał. A ponieważ umiłował mnie, poszukał dla mnie takiej, aby nakarmić moją duszę cierpieniem*⁵⁶. Przeżywane cierpienie było przeniknięte miłością i ukierunkowane ku Chrystusowi⁵⁷, Juanita była pewna, że Chrystus chciał, aby cierpiała: *Moim zobowiązaniem – powiedział mi – jest krzyż. (...) Powiedział, że dla Niego będę zbawiać dusze*⁵⁸. Przeżywając wewnętrzne trudności była świadoma, że wypełnia się Boże oczekiwanie względem niej: *Pan prosił mnie, abym oddała się jako ofiara na wynagrodzenie za opuszczenie i niewdzięczność, jakie On cierpi w tabernakulum. (...) W sumie, chce On, abym cierpiała*⁵⁹. Trudne osobiste doświadczenia odczytywała jako zapowiedziane przez Chrystusa: *Powiedział, że sprawi, abym cierpiała pogardę, niewdzięczność, upokorzenia i oschłości*⁶⁰. Powyższe potwierdzał jej spowiednik, o czym świadczą odnotowane w *Dzienniku* Juanity jego wskazania: *Powinnam żyć ukrzyżowana, gdyż Jezus chciałby, abym była Jego Cyrenejczykiem. (...) Powinnam przyjąć to chętnie i starać się nie pozwalać, aby to mnie zniechęcało*⁶¹. Teresa wielokrotnie wspominała o swoim szczególnym ofiarowaniu się Chrystusowi jako żertwa: *Ofiarowałam się Jemu jako żertwa. Chcę być ukrzyżowana*⁶². Powoływała się przy tym na Jego wolę: *W nocy godzina z Jezusem. Rozmawialiśmy poufnie. (...) Ukazał mi swoją wielkość, a moją nicość i powiedział, że wybrał mnie jako żertwę. Powinnam wstępować z Nim na Kalwarię*⁶³. Swoje ofiarowanie uzasadniała między innymi pragnieniem ofiarowania siebie za innych: *chcę być czystą hostią i nieustannie ofiarowywać siebie za kapłanów i grzeszników*⁶⁴.

⁵⁶ D 1.

⁵⁷ Por. *Sie fürchtet das Leid nicht, sie betrachtet es vielmehr als einen Weg, Christus, Seiner Hingabe und Seiner Liebe ähnlich zu werden; gerade in schwierigen Situationen des Lebens, wo alles steil und hart erscheint, können wir dem Herrn die Echtheit unserer Haltung beweisen.* A. Sagardoy, *Teresa de Los Andes. Eine Heilige aus Lateinamerika*, dz. cyt., s. 96.

⁵⁸ D 34. Por. List 56: Al. P. Artemio Colom S.J., w: L, s. 203.

⁵⁹ D 46.

⁶⁰ Tamże.

⁶¹ D 33.

⁶² D 34.

⁶³ D 37. Por. List 83: Al. P. Julián Cea, C.M.F., w: L, s. 258.

⁶⁴ D 54. *Matko Najświętsza, ofiaruj mnie jako żertwę. Naprawdę, wczoraj nie mogłam już wytrzymać bólu w piersiach. (...) Wszystko to ofiarowałam Jezusowi za grzechy moje i grzeszników.* D 32. Por. D 18, 21.

Także i pod tym względem była wspierana przez spowiednika: *mówił o tym, co powinnam starać się robić, jako że Jezus pragnie, żebym była ofiarą*⁶⁵.

Doświadczając cierpienia, Juanita łączyła się duchowo z Chrystusem: *Wszystko będę czyniła w zjednoczeniu z Nim, przez Niego i dla Niego. Będę Go pocieszać. Chcę być ukrzyżowaną*⁶⁶. Święta czuła się szczęśliwą⁶⁷, kiedy mogła cierpieć dla swojego Boskiego Oblubieńca: *Cierpię. To słowo zawiera dla mnie wszystko. Szczęście! Kiedy cierpię, jestem na krzyżu mojego Jezusa. Jakież może być większe szczęście niż móc powiedzieć Jemu: Jezus, mój Oblubieńcze, pamiętaj, że jestem Twoją oblubienicą, daj mi swój krzyż*⁶⁸. Modliła się o cierpienie: *Jezu kochany, daj mi cierpienia*⁶⁹. Prosiła innych, aby wymodlili dla niej łaskę cierpienia: *Powiedz Naszemu Panu, by sprawił, bym cierpiała wiele, aby w ten sposób uczynił mnie prędko mniej niegodną tak wielkich darów, które przeznaczył dla mnie. Tak więc módl się także, by mi dał swą łaskę do cierpienia*⁷⁰. Największe doświadczenie krzyża spotykało ją podczas nocy biernej ducha. Pierwsze z nich wiązało się z wątpliwościami w wierze, które zrodziły pokusę rezygnacji z przyjęcia Komunii św. Święta pokonała ową pokusę, jednakże natychmiast pojawiła się następna: *kiedy miałam na języku Najświętszą Postać, chciałam ją wypluć, gdyż myślałam, że nie ma tam Pana i że nigdy tam Go nie było*⁷¹. Jednakże i ta pokusa została przezwyciężona.

⁶⁵ D 38.

⁶⁶ D 22.

⁶⁷ Warto zwrócić uwagę, iż Święta łączyła cierpienie, przeżywane z Chrystusem, z radością jaką daje zjednoczenie z Nim i udział w Jego ofierze. Por. *L'intensité des souffrances de la croix n'a pas supprimé la joie dans le cœur du Christ, que rien ne pouvait séparer de l'amour du Père. Il devrait en être de même pour nous, dans la mesure où rien, sauf le péché, ne peut nous séparer de l'amour du Seigneur. Pour celui qui aime beaucoup le Christ, la souffrance n'est pas supprimée mais peut être dépassée dans une offrande qui s'unit au sacrifice de la croix. C'est l'intensité de la charité qui permet de comprendre des affirmations paradoxales de Juanita telles que celles-ci: «Jésus envoie aux âmes qu'il aime le plus ce cadeau [de la souffrance] qui lui plaît tant»*. W: Alain-Marie de Lassus, «Dieu est joie infinie» *Joie de Dieu et joie du chrétien chez Sainte Thérèse des Andes*, art. cyt. s. 38.

⁶⁸ D 21.

⁶⁹ D 32. *Jezu, dziękuję Ci za ten krzyż. Uczyń go cięższym, ale udziel mi siły i miłości. Jezu wiem, że nie zasługuję na to, aby cierpieć razem z Tobą*. D 36. *ieu est joie infinie» Joie de Dieu et joie du chrétien chez Sainte Thérèse des Andes*, Carmel 119 (mars 2006), s. 38. D 21.

⁷⁰ List 39: A la Madre Angélica Teresa, w: L, s. 169n. Por. List 44: A la Madre Angélica Teresa, w: L, s. 181, List 56: Al. P. Artemio Colom S.J., w: L, s. 205.

⁷¹ D 56.

Juanita podejmowała różne formy umartwienia, które ukierunkowywała ku Chrystusowi. Były one związane z duchowym wysiłkiem, a także z zewnętrznymi wyrzeczeniami⁷². Wewnętrzne przełamywanie siebie, które stanowiło rdzeń podejmowanej przez nią ascezy, dotyczyło przede wszystkim dziedziny woli: *Postanowiłam sobie bardziej niż kiedykolwiek uczcić moją Matkę ofiarami, zwłaszcza mojej woli (...). To jest dla mnie wielka ofiara*⁷³. Z jednej strony takiego zaparcia własnej woli domagał się od Teresy Chrystus⁷⁴, a z drugiej inspirowało ją do tego rodzaju ascezy pragnienie podejmowania ze względu na Niego wyrzeczeń, przy jednoczesnym, stosunkowo częstym zakazie praktykowania umartwień zewnętrznych: *na pokuty mi nie pozwalają ze względu na moje zdrowie*⁷⁵. Ofiara i wyrzeczenie dotyczyły również życia sakramentalnego i modlitewnego Teresy. Chodziło o akceptację różnego rodzaju duchowych oczyszczeń, które związane były z Bożą pedagogią względem niej. Święta nie tylko poddawała do końca swoją wolę Bożemu działaniu, ale sama prosiła Chrystusa, aby ją pozbawił wszelkich pociech, aby inne osoby mogły doświadczyć w sakramentach i podczas modlitwy pokoju oraz radości⁷⁶. Taki duchowy wysiłek miał jej pomóc w skupieniu całej uwagi na miłości Bożej, ukazywanej jej w krzyżu i w Eucharystii⁷⁷. Starła się również w pokorze przyjmować i znosić różnego rodzaju cierpienia i upokorzenia⁷⁸,

⁷² *Usiłowałam nie myśleć o sobie ani nie mówić o sobie. To dużo kosztowało, lecz będę to czyniła dla Jezusa, aby Go pocieszać. D 24. (...) Nie tylko nie zadawałam swego upodobania, ale także umartwiając się w jedzeniu – jadła ze wszystkiego po trochu. Przez cały dzień odczuwałam słabość, ale ofiaruję to Jezusowi. D. 41. Por. D 57.*

⁷³ List 16: A la Madre Angélica Teresa, w: L, s. 136. *Żyjmy na krzyżu. Krzyż to zaparcie się naszej woli.* List 40: A Elena Salas González, w: L, s. 174.

⁷⁴ Por. List 27: Al P. José Blanch, C.M.F., s. 151.

⁷⁵ List 16: A la Madre Angélica Teresa, w: L, s. 136.

⁷⁶ *To ja byłam tą, która prosiła Chrystusa, żeby pozbawił ją wszelkiej pociechy, by inne dusze, które kocham, doświadczyły w sakramentach i w modlitwie radości oraz pokoju.* List 27: Al P. José Blanch, C.M.F., s. 151n.

⁷⁷ Por. D 57.

⁷⁸ Szczególnie interesujące wydaje się być świadectwo zakonnicy Marii od Aniołów, która podkreśla pokorę Teresy w przyjmowaniu różnych upokorzeń podczas jej formacji zakonnej: *La Hermana pedagoga María Luisa del Santísimo Sacramento fue un instrumento para llevarla al último grado de humildad. (...) La Hermana María de los Angeles referirá; „Noté que la hermana pedagoga era áspera con ella, pero siempre vi a Sor Teresa sumisa e respectuosa. (...) La Hermana Teresa tuvo que sufrir mucho en el noviciado”.* Podaję za Ana María Risopatrón, *Teresa de los Andes, Teresa de Chile*, dz. cyt., s. 134n.

składając je w ofierze Chrystusowi⁷⁹. Wiedziała, że On tego oczekuje od niej: *Dziś rano Jezus prosił mnie, abym nie płakała z powodu odejścia ze szkoły, gdyż to jest Jego wola*⁸⁰. Także zgodnie z wolą Chrystusa przeciwstawiała się zniechęceniu⁸¹ oraz własnej pożądlivości⁸². Powoływała się też na wolę Matki Najświętszej: *Powiedziała mi, (...) żeby w sprawach smaku, zrezygnowała z tego, co lubiłam. Jeśli zaś muszę coś wziąć, to bym w tym nie szukała przyjemności, ale żebym to ofiarowała i dziękowała Bogu, by służyć Mu lepiej*⁸³. Aby pokonać własne słabości Juanita wykorzystywała wszystkie możliwości: sumienne podejmowanie codziennych obowiązków, pilną naukę pomimo pojawiającego się zniechęcenia, wypełnianie regulaminu, unikanie narzekania⁸⁴. Wszelką pokutę pragnęła praktykować dyskretnie: *Wszystko, co karmelitanka cierpi w swej duszy i w swym sercu pozostaje w milczeniu i żadne stworzenie tego nie poznaje. Tylko Bóg sam to wie*⁸⁵. W praktyce umartwienia zewnętrznego odznaczała się dużą pomysłowością: *Chcesz, bym Ci powiedziała o umartwieniu, które kosztuje wiele? To jest modlitwa w nocy przez kwadrans z ramionami wyciągniętymi na kształt krzyża; a także, jeśli Ci to nie szkodzi podnieść się z łóżka, uklęknąć z rękoma położonymi pod kolana – to dosyć boli – i pomodlić się mówiąc trzy razy Ojcze Nasz*⁸⁶. Motywowała powyższe wyraźną wolą Chrystusa: *Pan prosił mnie, abym we wszystkim się umartwiała*⁸⁷, a także pragnieniem wynagrodzenia za grzechy i wspierania kapłanów: *Powinniśmy pokutować, by pocieszyć Naszego Pana, by zadośćuczynić za nasze grzechy, za bliźniego i by prosić*

⁷⁹ Por. D 28, 31, 36, 43, 44, 58. List 34: Al P. José Blanch, C.M.F., w: L, s. 160.

⁸⁰ D 41.

⁸¹ *Wczoraj byłam zniechęcona, ale Nasz Pan pocieszył mnie mówiąc mi, że powinnam się zmusić, by opanować taki smutek i zniechęcenie, bo często będę musiała później panować nad sobą w obliczu trudności, by stać się świętą karmelitanką.* List 52: A la Madre Angélica Teresa, w: L, s. 199.

⁸² *Z ducha wiary i miłości pochodzi duch ofiary, który polega na nieustannym wyrzeczeniu się stworzeń, rzeczy materialnych i naszej własnej pożądlivości.* D 57.

⁸³ List 68: Al P. José Blanch, C.M.F., w: L, s. 230.

⁸⁴ Por. List 13: A Graciela Montes Larraín, w: L, s. 131.

⁸⁵ List 56: Al P. Artemio Colom S.J., w: L, s. 203. *W dodatku cisną mnie buty. Nie narzekam i ofiaruję to Najśw. Dziewicy.* D 36. Por. List 27: Al P. José Blanch, C.M.F., w: L, s. 152, List 58: Al P. José Blanch, C.M.F., w: L, s. 208.

⁸⁶ List 13: A Graciela Montes Larraín, w: L, s. 132. *Wymyśliłam inny sposób umartwiania się przed pójściem spać: staję na czubkach palców nóg, mocno się na nich opierając, co mnie dosyć boli; nie pomijam też żadnego, nawet małego czynu, dla Jezusa.* D 30. Por. D 36, List 27: Al P. José Blanch, C.M.F., w: L, s. 152.

⁸⁷ D 41.

za kapłanów⁸⁸. W tego rodzaju umartwianiu się była radykalna⁸⁹. Zdawała sobie sprawę, że przeżywanie krzyża jest możliwe i sensowne jedynie w ścisłym zjednoczeniu z Chrystusem⁹⁰. Starła się przeżywać swoje cierpienia w postawie pełnej do dyspozycji względem Chrystusa: *Czułam się tak źle (...). Bolał mnie kręgosłup i głowa. (...) Niech spełni się Twoja wola, nie moja!*⁹¹. Do takiej postawy względem Boga zachęcał Teresę spowiednik: *Każdej godziny powinnam odnawiać swoją gotowość ofiarowania się całkowicie Bogu, Jego boskiej woli, bez określania czegokolwiek odnośnie mojego powołania*⁹². Święta z takim wewnętrznym nastawieniem przeżywała swoje życie: *Pragnę cierpieć więcej, lecz nie proszę Ciebie o nic innego, tylko o to, by Twoja boska wola wypełniła się we mnie. (...) Zdaję się na Jego boską wolę*⁹³.

W świetle powyższej prezentacji należy stwierdzić, że całe świadome ziemskie życie Juanity było jednym wielkim ofiarowaniem siebie Bogu, co znalazło szczególny wyraz w przeżywaniu przez nią różnorodnych trudności i doświadczeń. Wszelkie cierpienie, za którym Święta tęskniła i które przyjmowała, oddawała umiłowanemu Chrystusowi, przeżywając je z Nim i dla Niego. Postawa ofiarnicza, potwierdzająca jej duchowość eucharystyczną, była przeniknięta miłością ku Chrystusowi, a w Nim ku ludziom, zwłaszcza kapłanom i grzesznikom⁹⁴. Owa miłość sprzyjała nie tylko komunii z Bogiem, ale także z bliźnimi⁹⁵. Święta Teresa od Jezusa była w pełni dyspozycyjna wobec

⁸⁸ List 13: A Graciela Montes Larraín, w: L, s. 132. Por. List 16: A la Madre Angélica Teresa, w: L, s. 136, List 56: Al P. Artemio Colom S.J., w: L, s. 202.

⁸⁹ *Odczuwam pragnienie umartwienia mojego ciała, wzgardzenia nim, przyjmując dyscyplinę. D 31. W tym czasie adwentu umartwiam się bardziej. Noszę włosiennicę codziennie przez dwie godziny. Nie jem nic słodkiego, chyba żeby to miało zwrócić zbyt wiele uwagi. Umartwiam się też w innych rzeczach, których nie lubię.* List 45: Al P. José Blanch, C.M.F., w: L, s. 185

⁹⁰ D 15.

⁹¹ D 38.

⁹² D 40. Por. D 38.

⁹³ D 53. Por. List 82: A Elena Salas González, w: L, s. 256, D 34.

⁹⁴ Podkreśla to Matka Angelika od Najświętszego Sakramentu w Liście okólnym napisanym po śmierci Świętej: *Her spiritual charity made her an apostle by means of prayer and penance. She cried out to the Lord for souls and offered herself as a victim both for their salvation and to help priests.* Podają za: *Testimonies to Blessed Teresa of the Andes*, dz. cyt., s. 46n.

⁹⁵ *Eucharystia tworzy komunie i wychowuje do komunii. Św. Paweł pisał do wiernych w Koryncie, ukazując jak bardzo ich podziały, które się objawiały podczas zgromadzeń eucharystycznych, były w sprzeczności z Wieczerzą Pańską, którą sprawowali. Konsekwentnie Apostoł zapraszał ich do refleksji nad prawdziwą rzeczywistością Eu-*

woli Bożej i całkowicie posłuszna⁹⁶. Taka postawa upodabniała ją do Chrystusowego ofiarowania się Ojcu i stanowiła wyraźny przejaw jej eucharystycznej duchowości, gdyż *Eucharystia uobecnia najwyższą i najdoskonalszą ofiarę Chrystusa, jaką On złożył Bogu Ojcu dla odkupienia ludzi (KL 47), stanowiąc zarazem dla nich wezwanie do aktualizowania jej treści w osobistym życiu (por. KL 48)*⁹⁷.

Z MARYJĄ, NIEWIASTĄ EUCHARYSTII

Jan Paweł II uznał Maryję za Matkę i Wzór dla Kościoła⁹⁸, który kontempluje oblicze Chrystusa⁹⁹ w szkole Jego Najświętszej Matki¹⁰⁰. Papież włączył do tajemnic światła ustanowienie Eucharystii¹⁰¹. Podkreślił, że Maryja może prowadzić Kościół – i wszystkich tworzących go – do Jezusa, ukrytego w Najświętszym Sakramencie, *ponieważ jest z nim głęboko związana (EdE 53)*. Owo związanie, mimo braku wyraźnych dowodów biblijnych na fizyczną obecność Maryi we wspólnocie eucharystycznej¹⁰², jest wielorakie. Według Jana Pawła II, *związek Maryi z Eucharystią można określić pośrednio, wychodząc od Jej wewnętrznej postawy. Maryja jest „Niewiastą Eucharystii” w całym swoim życiu*¹⁰³. *Chodzi szczególnie o Jej postawę w tajemnicy Wcielenia, o zjednoczenie z Chrystusem, o wymowę hymnu Magnificat oraz o doświadczenie paschalne*¹⁰⁴. Tak jak Maryja była obecna w życiu Chrystusa, tak jest obecna w Kościele

charystii, aby mogli powrócić do ducha braterskiej jedności. EdE 40. Por. Jan Paweł II, Mane nobiscum, Domine, dz. cyt., nr 21-22.

⁹⁶ Święta bardzo umiłowała cnotę posłuszeństwa; wspomina o tym również jej przełożona, Matka Angelika od Najświętszego Sakramentu w Liście okólnym napisanym po śmierci Świętej: *Her obedience penetrated her spirit of faith, for she received a command of obedience as from Our Lord Himself. She acted promptly without arguing or the least insinuation, and obeyed even those who had no direct authority over her. This trait was observed during the last days of her sickness.* Podaję za *Testimonies to Blessed Teresa of the Andes*, dz. cyt., s.48.

⁹⁷ H. Wejman, *Komplementarność duchowości stanów życia w Kościele*, Poznań 2002, s. 66. Por. *Katechizm*, dz. cyt., 1365-1368.

⁹⁸ EdE 53.

⁹⁹ Por. Jan Paweł II, *Novo millennio ineunte*, list apostolski, Poznań 2001, 15.

¹⁰⁰ Jan Paweł II, *Rosarium Virginis Mariae*, list apostolski, Poznań 2002, 3.

¹⁰¹ Tamże 21.

¹⁰² Por. A. Wojtczak, *Uczennica i Matka. Wokół chrystocentryzmu mariologii Jana Pawła II*, Poznań 2005, s. 126.

¹⁰³ EdE 53.

¹⁰⁴ Zob. J. Hadryś, *W szkole Maryi, Niewiasty Eucharystii*, w: „Życie konsekrowane”, 6 (2006), s. 88-95.

jako jego Matka, a także z tego tytułu podczas każdej Eucharystii¹⁰⁵. Dlatego też można postawić tezę, iż *Eucharystia jako aktualizacja wcielenia powinna być również uważana za aktualizację obecności prawdziwej Theotokos w samym misterium. (...) Jest więc Ona obecna obecnością, którą określamy jako misteryjną, przez samo misterium*¹⁰⁶. Jest to obecność inna, niż w przypadku pozostałych świętych. Maryja ma już bowiem ciało uwielbione tak jak Chrystus, chociaż należy pamiętać, że jedynie uwielbione ciało Chrystusa istnieje w Eucharystii substancjalnie. Mając świadomość Jej obecności przy Chrystusie, warto nie tylko w Jej usposobieniu, ale i w duchowej łączności z Nią przeżywać swoje spotkania z Jezusem. Powyższa łaska, jak to już zostało w niniejszym artykule zasygnalizowane, w sposób mistyczny stała się doświadczeniem Juanity w dniu jej Pierwszej Komunii św. oraz stałym elementem jej duchowego życia. Obok zażyłej relacji Juanity z Chrystusem, w sposób szczególny w jej życiu w uroczystość Pierwszej Komunii św. została zapoczątkowana obecność Maryi Dziewicy, chociaż już wcześniej odznaczała się wielkim nabożeństwem ku Niej: *Mniej więcej od siódmego roku życia zrodziło się w mojej duszy bardzo wielkie nabożeństwo do mojej Matki, Najświętszej Dziewicy. Opowiadałam Jej o wszystkim, co się mi się przydarzało, a Ona rozmarwiała ze mną. Słyszałam Jej głos w moim wnętrzu jasno i wyraźnie. Ona mi doradzała i mówiła, co powinnam robić, aby podobać się Naszemu Panu*¹⁰⁷. Uważała Ją za swoją Matkę i bardzo miłowała: *Maryja jest moją Matką i moim wszystkim po Jezusie*¹⁰⁸. Odnosiła się do niej z czułą miłością¹⁰⁹, często zwracała się do Niej bardzo osobiście i to w przeróżnych sprawach, duchowych, ale także bardzo zwyczajnych: *Matko Najświętsza, ofiaruj mnie jako żertwę*¹¹⁰. Oddała się Jej i niejednokrotnie modlitewnie zwracała do Niej w duchu tegoż oddania: *Matko moja, Twemu macierzyńskiemu Sercu powierzam wszystkie moje troski*¹¹¹. Traktowała Maryję

¹⁰⁵ Por. EdE 57-58.

¹⁰⁶ A. Kniazeff, *Matka Boża w Kościele prawosławnym*, Warszawa 1996, s. 147-148.

¹⁰⁷ List 87: Al P. Antonio Maria Falgueras S.J. s. 263. Por. D 6.

¹⁰⁸ D 33. *Matko, którą prawie ubóstwiam: Piszę do Ciebie, dając upust swemu sercu, które pęka z bólu. (...) Jesteś moją Matką, a ja mówię Tobie, że cierpię.* D 15.

¹⁰⁹ *Któż nie byłby zachwycony widząc Ciebie tak czystą, tak czułą, tak współczującą, by odkryć swoje wewnętrzne udręczenia?* D 19.

¹¹⁰ D 32. *Pomóż mi odrobić lekcje, zrobić powtórki i zdać egzaminy. Pomóż zdobyć nagrody, które uszczęśliwią Ciebie, mojego Jezusa, a także rodziców. Maryjo, moja Matko, usłysz mnie. Twoja córka.* D 15. Por. D 26, 39.

¹¹¹ D 37. *Matko Najświętsza, wiem, że Ty jesteś moją Matką. Pamiętaj, że oddałam się Tobie.* D 38.

jako pośredniczkę: *Powiedz Mu, że Go kocham, że Go uwielbiam. Powiedz Mu, że pragnę cierpieć, że pragnę umrzeć z tęsknoty i cierpienia. Że nic poza Nim na świecie się nie liczy*¹¹². Tak jak jej modlitewny dialog z Chrystusem, tak również modlitewne doświadczenia względem Matki Najświętszej miały charakter mistyczny: *Jestem na modlitwie. Pan powiedział mi, abym rozmyślała na temat czystości Najświętszej Dziewicy. Ona zaczęła do mnie mówić. Nie poznałam Jej głosu i zapytałam, czy to Jezus. Odpowiedziała, że Pan jest wewnątrz mojej duszy i że to Ona do mnie mówi. Powiedziała mi, że mam zapisać to, co mi powie o czystości*¹¹³. Warto zauważyć, iż modlitewny dialog Teresy z Matką Najświętszą pobudzał do Jej naśladowania i prowadził ku Chrystusowi: *Moim zwierciadłem ma być Maryja. Ponieważ jestem Jej córką, muszę być podobna do Niej, a w ten sposób podobna do Jezusa*¹¹⁴. W jednym ze swoich listów wyznała, iż Maryja udzielała jej wskazówek dotyczących tego, co powinna czynić, aby sprawić przyjemność Jezusowi¹¹⁵.

W świetle powyższych cytatów nie ulega wątpliwości, iż Juanicie podczas Pierwszej Komunii św. została podarowana łaska wyjątkowej, mistycznej więzi z Matką Najświętszą. Warto zauważyć, że owo szczególne duchowe doświadczenie nie było jednorazowym wydarzeniem, ale zapoczątkowało, tak jak w przypadku wewnętrznego dialogu z Chrystusem, stałą relację Świętej z Maryją. Przeżywała Eucharystię oraz całe swoje życie w duchowej łączności z Nią i wzorując się na Niej¹¹⁶. Występowało w życiu Juanity to, co dokonało się na Kalwarii, a powtarza w każdej Eucharystii – przyjmowanie daru Maryi jako Matki¹¹⁷. Prosiła Maryję, aby Ona ją ofiarowała Chrystusowi jako żertwę przyjmując w ten sposób Jej duchowe

¹¹² D 15. *Umówiłam się z Najświętszą Dziewicą, że będzie moim kapłanem i by mnie ofiarowywała w każdym momencie za grzeszników i kapłanów, zanurzoną we krwi Serca Jezusowego.* List 162: A su Madre w: L, s. 398.

¹¹³ D 51.

¹¹⁴ D 15. *Ona nosiła Słowo w milczeniu. Modliła się zawsze i cierpiała. Czyż nie było to życie modlitwy i cierpienia, to które prowadził Jezus przez okres 30 lat? (...) Czyż nie jest to życie Jezusa w Tabernakulum?* List 130: A Graciela Montes Larrain, w: L, s. 343. Por. List 138: A su amiga, w: L., s. 359.

¹¹⁵ Por. List 87: Al P. Antonio Maria Falgueras S.J., w: L, s. 263.

¹¹⁶ Por. Jan Paweł II, *Mane nobiscum, Domine*, dz. cyt., nr 10.

¹¹⁷ *Przeżywanie w Eucharystii pamiątki śmierci Chrystusa zakłada także nieustanne przyjmowanie tego daru. Oznacza to, że – na wzór Jana – przyjmujemy do siebie Tę, która za każdym razem jest nam darowana za Matkę. Oznacza jednocześnie podjęcie zadania upodabniania się do Chrystusa w szkole Matki i zgodę na to, aby nam towarzyszyła.* EdE 57.

usposobienie pełnego wydania się Bogu ukazane podczas Zwiastowania i kontynuowane przez Nią przez całe życie – w ten sposób realizując wymiar ofiarny Eucharystii¹¹⁸. Przez Nią zapewniała Chrystusa o swojej miłości i uwielbieniu¹¹⁹, czyniąc to w duchu Jej *Magnificat*, zatem w prawdziwej postawie eucharystycznej¹²⁰. Jej relacja z Matką Bożą owocowała intensyfikacją dążenia do naśladowania Chrystusa, do jednoczenia się z Nim na Jej wzór¹²¹, do pełnego posłuszeństwa Jemu w duchu Jej słów skierowanych do sług podczas wesela w Kanie: *Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie* (J 2, 5)¹²². Ponadto wspomniane wyżej w niniejszym artykule próby wiary¹²³,

¹¹⁸ EdE 56. *Przygotowując się, dzień po dniu, do wydarzenia Kalwarii, Maryja przeżywa jakby „antycypowaną Eucharystię”, można by powiedzieć „komunię duchową” pragnienia i ofiary, która będzie miała swoje wypełnienie w zjednoczeniu z Synem w męce, a potem – w okresie popaschalnym – wyrazi się w Jej uczestnictwie w sprawowanej przez Apostołów celebracji eucharystycznej – „pamiętce” męki. Tamże.*

¹¹⁹ Por. *La vocation de Teresa est en effet d'être, à l'image de son Époux, hostie: hostie du sacrifice pour le salut du monde, mais dans le même mouvement hostie de louange à la Trinité Sainte.* Frère Philippe de Jésus-Marie, *Thérèse des Andes et l'eucharistie*, art. cyt., s. 101.

¹²⁰ Por. EdE 58. *W Eucharystii Kościół łączy się w pełni z Chrystusem i z Jego ofiarą, utożsamiając się z duchem Maryi. Jest to prawda, którą można zgłębić odczytując ponownie „Magnificat” w perspektywie eucharystycznej. Eucharystia jest bowiem, podobnie jak hymn Maryi, przede wszystkim uwielbieniem i dziękczynieniem. Tamże. Por. także *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994, 1359-1361, H. Wejman, dz. cyt., s. 68-70.*

¹²¹ Por. EdE 57.

¹²² *Nasze powtarzanie dzieła Chrystusa z Ostatniej Wieczerzy, które jest wypełnieniem Jego nakazu: „To czyńcie na moją pamiętkę!”, staje się jednocześnie przyjęciem zaproszenia Maryi do okazywania Mu posłuszeństwa bez wahania.* EdE 54.

¹²³ Ostatnią próbą, jakiej doświadczyła Teresa, była jej bardzo bolesna choroba (Święta zmarła na tyfus) i opuszczenie, jakiego doświadczyła przed śmiercią. Por. In 1917, *she had offered herself to any kind of death the Lord would permit. She even offered to suffer “the abandonment of Calvary.” God accepted her offering. (...) There were moments of doubt and of mortal anguish. During her delirium, she told those present that she felt abandoned by God and condemned for not having responded faithfully to the graces the Lord gave her. Despite these feelings, she remained abandoned into God’s merciful arms (...). On Monday, April 12, at 7:15 P.M., she sweetly fell asleep in the arms of God.* *God the Joy of My Life. The Diary of Blessed Teresa of the Andes*, translated and with a biography by Michael D. Griffin, ocd, Teresian Charism Press, 2131 Lincoln Road Northeast, Washington, DC 20002 (USA), 1995 s.72.

którym poddana została Juanita, dotyczące także Eucharystii, upoważniają do stwierdzenia, że otrzymała ona łaskę uczestniczenia w eucharystycznej wierze Maryi¹²⁴.

PODSUMOWANIE

W świetle niniejszego artykułu można z całą pewnością stwierdzić, że Juanita odznaczała się w swoim życiu duchowym wielkim umiłowaniem Eucharystii. Spotęgowane ono zostało darem wewnętrznego dialogu z Chrystusem i Jego Matką, który otrzymała w dniu Pierwszej Komunii św. Owa miłość do Chrystusa Eucharystycznego przejawiała się w systematycznym udziale we Mszy św., częstej, prawie codziennej Komunii św. oraz w długich godzinach spędzanych na adoracji¹²⁵. Ponadto wyrażała się ona w wielkiej tęsknocie za zjednoczeniem z Chrystusem w Komunii św., w bólu pojawiającym się w sytuacjach, gdy nie było jej dane przyjmować Komunii św., a także w praktyce komunii duchowej. Ta miłość do Jezusa w szczególny sposób była weryfikowana podczas różnego rodzaju duchowych oczyszczeń, które nie tylko jej nie osłabiały, ale przyczyniały się do jej intensyfikacji. Połączona z mistycznymi doświadczeniami na modlitwie przyczyniała się do przyjmowania, na wzór Maryi, eucharystycznej postawy duchowej. Święta z Los Andes żyła na co dzień w głębokiej komunii z Chrystusem oraz w zupełnym, ofiarniczym oddaniu się Jemu. W bezgranicznym wydaniu się Zbawicielowi zawierało się jej oddanie ludziom, przejawiające się zwłaszcza w wspieraniu grzeszników, kapłanów i bliskich sercu modlitwą i ofiarą. W świetle encykliki Jana Pawła II *Ecclesia de Eucharistia* Teresie z Los Andes można przypisać duchowość eucharystyczną.

¹²⁴ *Istnieje ponadto głęboka analogia pomiędzy „fiat” wypowiedzianym przez Maryję na słowa archaniola i „amen”, które wypowiada każdy wierny, kiedy otrzymuje Ciało Pańskie. Maryja była wezwana do wiary, że Ten, którego poczęła „za sprawą Ducha Świętego”, był „Synem Bożym” (por. Łk 1, 30-35). W ciągłości z wiarą Dziewicy, tajemnica eucharystyczna wymaga od nas wiary na wzór wiary Dziewicy, że ten sam Jezus, Syn Boży i Syn Maryi, uobecnia się w całym swoim Bosko-ludzkim jestestwie pod postaciami chleba i wina. EdE 55. Por. SC 33.*

¹²⁵ Por. Vivant le mystère eucharistique à la lumière de la pratique liturgique de son temps, Juanita concentre son attention sur deux aspects essentiels: la communion sacramentelle, le culte de la présence du Christ au tabernacle. Frère Philippe de Jésus-Marie, *Thérèse des Andes et l'eucharistie*, art. cyt., s. 97.

Jak wykazano, o powyższym świadczy jej głęboka komunia z Chrystusem, złożenie samej siebie na żertwę ofiarną oraz pełne *wpisanie* w maryjną duchowość eucharystyczną. Inne elementy tejże duchowości, ujęte w papiejskiej encyklice, są obecne w życiu Świętej w znikomym stopniu. Wynika to z pewnością ze specyfiki jej duchowości, naznaczonej piętnem mistycznym, a także z faktu jej krótkiego życia. I tak Juanita poza wspomnianymi pokusami związanymi z nocą ducha, nie miała problemów z wiarą, a rzeczywistość nadprzyrodzona, również eucharystyczna, była dla niej oczywistością samą w sobie¹²⁶. Przyjmowała ją bez szczegółowych rozważań czy analiz¹²⁷, co z pewnością wynikało przede wszystkim z mistycznego dialogu z Chrystusem i Maryją, którym została obdarowana w wieku dziesięciu lat, zatem przed okresem dojrzewania, charakteryzującym się między innymi stawianiem dociekliwych, także religijnych, pytań. Całe życie Świętej było jednoznacznie ukierunkowane ku Chrystusowi, zatem bezpośrednio odniesienia do Boga Ojca występują sporadycznie¹²⁸. W tym kontekście nie dziwi fakt, że złożenie siebie na żertwę ofiarną również bezpośrednio było związane nie z Ojcem, ale z Chrystusem¹²⁹. Kolejną cechą duchowości eucharystycznej, obecną w życiu Juanity, ale na dalszym planie, jest jej wymiar eschatologiczny¹³⁰. Owszem, tęskniła ona za niebem, ale ze względu na pragnienie pełnego zjednoczenia z Chrystusem i bycia na zawsze jedno z Nim, a jej refleksje na ten temat są również stosunkowo nieliczne¹³¹. Natomiast zjednoczenie z Chrystusem w Komunii św. porównywała do nieba¹³². Zaprezentowane w niniejszym szkicu ofiarnicze nastawienie Juanity zawierające w sobie wydanie siebie w intencji grzeszników wpisuje się w Eucharystię także jako rzeczywistość budującą Kościół¹³³. Wewnętrznie

¹²⁶ Por. EdE 15, SC 6, J. Gogola, *Teologia komunii z Bogiem*, Kraków 2003, s. 347-349.

¹²⁷ *Rozmawialiśmy tak długo...* D 43. *Jezus patrzy na mnie, zadowolony, opowiada mi...* D 47.

¹²⁸ *Zdaję się na wolę Boga. On jest moim Ojcem, Oblubieńcem i Uświęcicielem. Kocha mnie i pragnie mojego dobra.* D 56.

¹²⁹ Por. EdE 13.

¹³⁰ Por. EdE 18-19, SC 31.

¹³¹ *Jakże wiele razy błagałam Boga, aby zabrał mnie z tego świata.* D 10. *Chcę umrzeć z miłości i cierpienia, (...) świat mnie nie interesuje, jedynie On sam.* D 15.

¹³² *Jutro przyjmę Komunię św. Otrzymałam pozwolenie. O, co za szczęście: jutro w sercu będę miała niebo!* D 32.

¹³³ Por. EdE 22, SC 14-15.

ukierunkowana od wczesnego dzieciństwa ku Chrystusowi Juanita dbała o jedność z bliźnimi, aczkolwiek wyraźne ślady owego zatroskania o miłość wzajemną występują w jej wspomnieniach w kontekście dzieciennych relacji z rówieśnikami i nie stanowią wyraźnego aspektu w jej duchowym życiu¹³⁴. Niemniej można je uznać za swoisty, zapewne nieuświadomiony, przejaw eucharystycznej troski o komunie¹³⁵.

Podsumowując, można jednoznacznie stwierdzić, że w zasadniczych aspektach duchowość św. Teresy z Los Andes, rozpatrywana w perspektywie encykliki *Ecclesia de Eucharistia* Jana Pawła II jest duchowością na wskroś eucharystyczną.

Zusammenfassung

Die Eucharistische Dimension des geistigen Lebens der Heiligen Teresa de Los Andes im Lichte von Ecclesia de Eucharistia von Johannes Paul II.

Juanita Fernández Solar, im Kloster Teresa von Jesus genannt, lebte knapp 20 Jahre lang. Als Jugendliche erreichte sie mitten in der Welt die Höhe des mystischen Lebens. Nur elf Monate ihres Lebens verbrachte sie im Karmel.

Die außerordentliche Tiefe des geistigen Lebens von Juanita läßt sich besonders gut in ihren Erfahrungen, die Eucharistie und Gebet betreffen, beobachten. Dieser Artikel zeigt die eucharistische Dimension des geistigen Lebens der Heiligen Teresa de Los Andes im Lichte der Enzyklika „Ecclesia de Eucharistia“ von Johannes Paul II. Die Textquellen, die in diesem Artikel benutzt wurden, sind – neben der „Ecclesia de Eucharistia“ von Johannes Paul II – das Tagebuch und die Briefe der Heiligen. Der Aufsatz gliedert sich in drei Teile, die sich in ihrem Inhalt jeweils auf entsprechende Abschnitte der Enzyklika beziehen. Im ersten Teil wurde dementsprechend das Geheimnis der Kommunion der Heiligen Teresa de Los Andes mit Christus dargestellt, darauf folgend wird ihre Teilnahme am Christus-Opfer gezeigt, und schließlich ihre Verbundenheit mit der Frau der Eucharistie, der Gottesmutter Maria, dargelegt.

Die durchgeführten Untersuchungen zeigen, daß sich Juanita in ihrem geistigen Leben durch eine große Liebe zu Eucharistie auszeichnete. Die-

¹³⁴ *Nie chciała mi przebaczyć i w rezultacie płakałam niepokieszona. Wyrzuciła mnie ze swego pokoju. Poszłam ukryć się, aby móc swobodnie płakać.* D 9. Por. H. Wejman, dz. cyt., s. 70-71.

¹³⁵ Por. EdE 40.

se Liebe wurde durch die charismatische Gabe der inneren Gespräche mit Jesus und Maria, die ihr bei der ersten Kommunion geschenkt wurde, bestärkt. Zusammen mit den mystischen Erfahrungen bewegte diese Liebe zu Christus Juanita dazu, die eucharistische geistige Einstellung auf das Vorbild Maria einzunehmen. Teresa de Los Andes lebte im Alltag in einer tiefen Kommunion mit Christus und in voller, opferwilliger Hingabe an Ihn. In ihrer grenzlosen Hingabe an den Heiland beruhte ihre Nächstenliebe, die ihren Ausdruck insbesondere dadurch fand, daß sie durch Gebet und Opfer die Sünder, Priester und die, die ihr am nächsten waren, unterstützte.

Tłumaczenie: dr A. M. Lasek